

Jongeren steeds langer op school

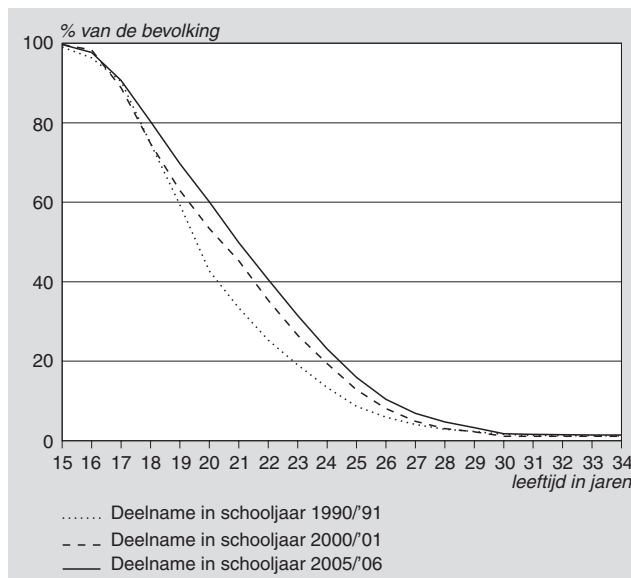
Dick Takkenberg

De deelname van de bevolking aan het onderwijs is de laatste vijftien jaar aanzienlijk toegenomen. Vooral vrouwen hebben een forse inhaalslag gemaakt. Ze hebben hun traditionele achterstand in onderwijsdeelname op de mannen vrijwel goedgemaakt. De gemiddelde leeftijd waarop jongeren de schoolbanken verlaten en de arbeidsmarkt opgaan wordt steeds hoger. Door de gestegen onderwijsdeelname is de gemiddelde verblijfsduur in het voltijdonderwijs voor een vijftienjarige toegenomen van bijna zes jaar naar ruim zeven jaar. Ondanks het feit dat steeds meer jongeren hoger onderwijs volgen, neemt Nederland een bescheiden achterhoede positie in vergeleken bij een aantal andere Europese landen als het gaat om de verwachte verblijfsduur in het tertiair onderwijs.

1. Deelname aan voltijdonderwijs

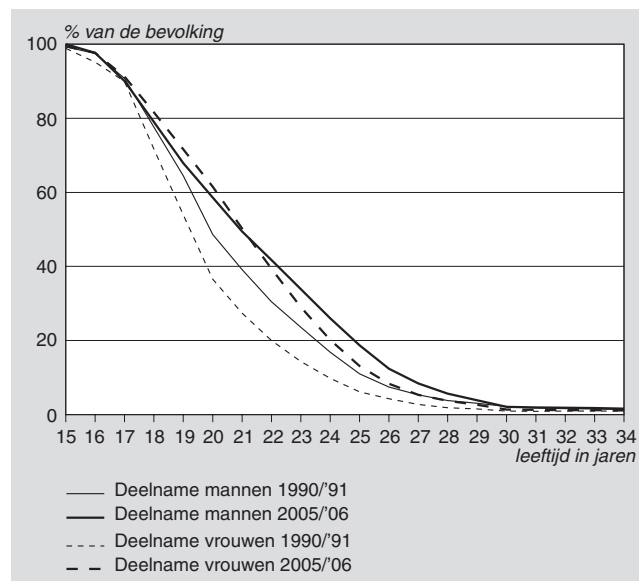
Jonge mensen nemen steeds langer deel aan het voltijdonderwijs. Het aandeel mensen van 17–29 jaar dat nog op school of in de collegebanken zit, is de laatste vijftien jaar fors toegenomen. In het schooljaar 1990/91 was gemiddeld 28 procent van de 17–29-jarigen scholier of student. Dat percentage was in het schooljaar 2005/06 toegenomen tot 37. De deelname aan onderwijs nam in deze periode bij zowel mannen als vrouwen toe. Bij de vrouwen was de toename sterker. Ze hebben daardoor een forse inhaalslag gemaakt op de mannen en hun traditionele achterstand in onderwijsdeelname vrijwel goed gemaakt.

1. Deelname aan het voltijdonderwijs

In het schooljaar 1990/91 lag de onderwijsdeelname van vrouwen in de leeftijdsgroep 17–29 jaar op gemiddeld 25 procent. Bij mannen was dat 31 procent. Vijftien jaar later bedroeg het deelnamepercentage van de vrouwen in deze leeftijdsgroep gemiddeld 36 en dat van de mannen gemiddeld 38. In de leeftijdsgroep 17 tot 22 jaar namen in het schooljaar 2005/06 zelfs meer vrouwen deel aan het onderwijs dan mannen.

2. Deelname mannen en vrouwen aan het voltijdonderwijs

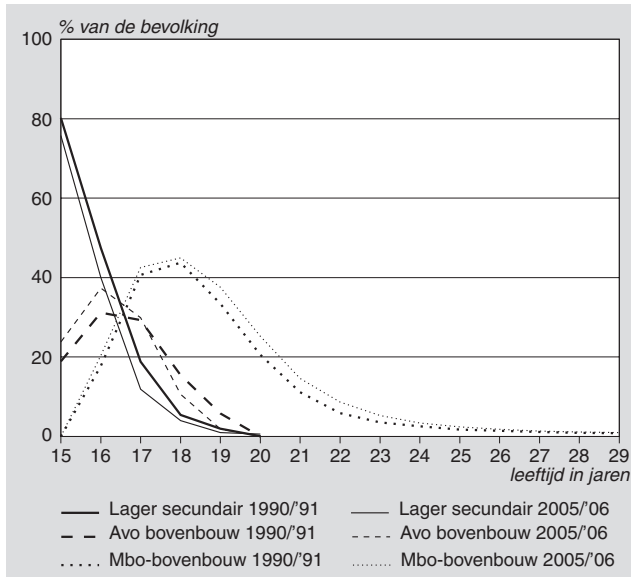

2. Langer op school

Over het algemeen zitten jongeren in het schooljaar 2005/06 langer op school dan in 1990/91. Per onderwijssoort zijn er echter duidelijke verschillen. Zo is in deze periode de onderwijsdeelname in het lager secundair onderwijs¹⁾ gedaald en is er een verjonging opgetreden. Dat is toe te schrijven aan een snellere doorstroom van leerlingen: er is minder vertraging en leerlingen verlaten deze onderwijssoort gemiddeld op iets jongere leeftijd. De verjonging treedt ook op in de bovenbouw van het voortgezet onderwijs. Het deelnamepercentage van 15- en 16-jarigen is toegenomen en het deelnamepercentage van 18- en 19-jarigen is gedaald.

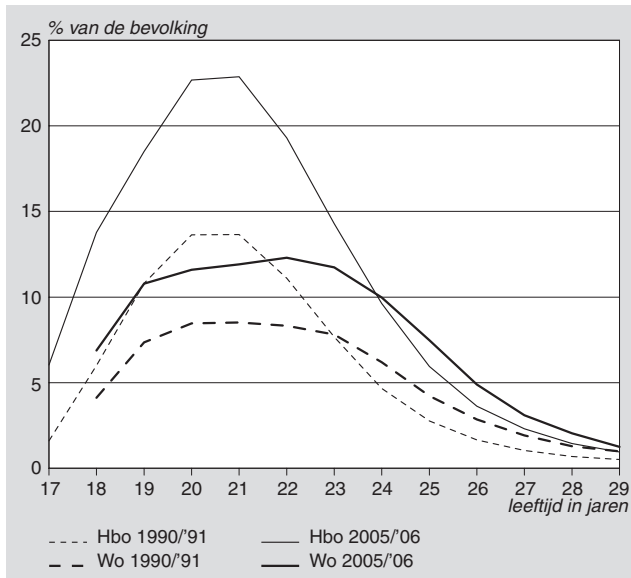
Per saldo is de totale deelname aan de hogere klassen van havo en vwo, gerelateerd aan de bevolking, nauwelijks toegenomen. Anders ligt het in de bovenbouw van het middelbaar beroepsonderwijs (mbo)²⁾. Het deelnamepercentage aan het mbo is voor alle leeftijden gestegen, maar vooral in de leeftijdsgroep 19–23 jaar. Het percentage jongeren van 16–18 jaar dat mbo volgt, is slechts licht toegenomen.

3. Leeftijdverdeling van leerlingen in het voltijd middelbaar onderwijs

De reden voor de sterk toegenomen duur van de onderwijsloopbaan ligt in de enorme groei van de populariteit van het hoger onderwijs. In de leeftijdsgroep 17–24 jaar is het gemiddelde deelnamepercentage van hbo en wo samen toegenomen van 15 procent in het schooljaar 1990/91 tot 25 procent in 2005/06. Vooral de belangstelling voor het hbo is toegenomen. In de beschouwde periode is het deelnamepercentage van 17–24-jarigen aan het hbo spectaculair gestegen van 9 naar 16.

4. Leeftijdverdeling van studenten in het voltijd hoger onderwijs

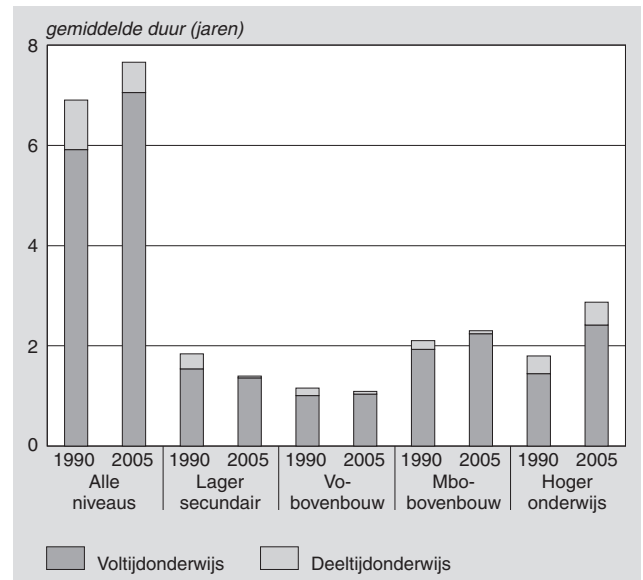
3. De verwachte verblijfsduur in het voltijdonderwijs

Op basis van de deelnamefracties aan het onderwijs per afzonderlijk leeftijdsjaar kan de gemiddelde verwachte verblijfsduur in het onderwijs geschat worden. Dat gebeurt door voor een bepaald schooljaar die deelnamefracties eenvoudigweg te sommeren over alle leeftijdsjaren heen. Dus als in dat schooljaar alle mensen van een bepaalde

leeftijd deelnemen aan het onderwijs telt dat voor een heel deelnamejaar. Als slechts een kwart van de mensen van een bepaalde leeftijd deelneemt, telt dat voor een kwart deelnamejaar, enzovoorts. Deze rekentechniek is dus niet gebaseerd op longitudinale waarneming van een echt geboortecohort, maar is een schatting op basis van een dwarsdoorsnede van de bevolking in één specifiek schooljaar.

In schooljaar 1990/91 was de gemiddelde verwachte verblijfsduur in het voltijdonderwijs voor een vijftienjarige bijna zes jaar. Vijftien jaar later is dat opgelopen tot ruim zeven jaar. Met andere woorden: gemiddeld over de hele bevolking bezien, dus inclusief mensen die niet meer aan het voltijdonderwijs deelnemen, geldt dat de huidige generatie jongeren van school komt op een gemiddelde leeftijd van ruim 22 jaar. Als ook deelname van mensen op latere leeftijd aan het deeltijdonderwijs wordt meegerekend, komt de gemiddelde onderwijsverwachting voor een vijftienjarige in het schooljaar 2005/06 op bijna acht jaar.

5. Verwachte onderwijsduur

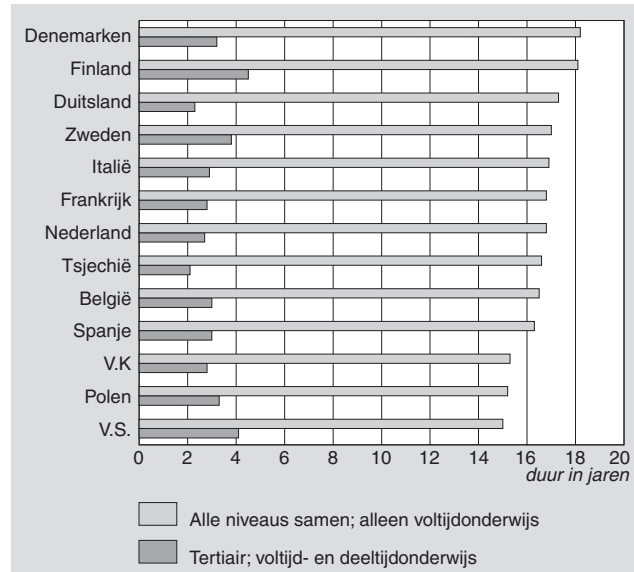
In figuur 5 is te zien dat de gemiddelde verwachte verblijfsduur van een 15-jarige in het voltijd-mbo van schooljaar 1990/91 op schooljaar 2005/06 is toegenomen van nog net geen 2 jaar naar ruim 2 jaar. De toename van de verwachte verblijfsduur in het hoger voltijdonderwijs was fors: van bijna 1,5 jaar tot bijna 2,5 jaar. De animo voor het deeltijdonderwijs nam in de bestreken periode af, behalve in het hoger onderwijs. De gemiddelde verwachte verblijfsduur in deeltijdvormen van het hoger onderwijs nam toe tot bijna een half jaar.

4. Verwachte onderwijsduur van een vijfjarige

Een vijfjarig kind in Nederland kon in 2004/05 gemiddeld bijna 17 jaar voltijdonderwijs verwachten. Internationaal gezien neemt Nederland daarmee een middenpositie in. De verwachte onderwijsduur is duidelijk langer dan in bijvoorbeeld het Verenigd Koninkrijk, Polen en de V.S (circa

15 jaar), maar duidelijk korter dan in bijvoorbeeld Finland en Denemarken (beide ruim 18 jaar).

6. Verwachte verblijfsduur van een vijfjarige in het onderwijs, 2004/05

Anders ligt het bij het tertiair onderwijs³⁾. Ondanks de forse groei van deelname aan het hoger onderwijs bevindt Nederland zich internationaal gezien in de achterhoede met een verwachte verblijfsduur in het tertiair onderwijs van 2,7 jaar in 2004/05. Dat gemiddelde is weliswaar hoger dan in Duitsland (2,3 jaar), maar duidelijk lager dan in de Scandinavische landen. Vooral Zweden en Finland scoren met respectievelijk bijna vier jaar en vierenhalf jaar ruimschoots hoger dan Nederland.

Noten in de tekst

- ¹⁾ Het lager secundair onderwijs omvat het vmbo, de eerste drie leerjaren van havo en vwo, en de assistentopleidingen van het mbo.
- ²⁾ De bovenbouw van het mbo omvat de basisberoepsopleidingen, de vakopleidingen, de middenkaderopleidingen en de specialistenopleidingen.
- ³⁾ Voor internationale vergelijking zijn hier alleen maar data beschikbaar inclusief deeltijdonderwijs.